

یادداشت

مادرانه‌ترین مراسم ماه محرم

مادرانه‌ترین روضه ماه محرم و عزای سید و سالار شهیدان بی‌شک روضه شش ماهه است. روضه‌ای که سال‌های سال است با راهاندازی مجمع جهانی حضرت علی‌اصغر(ع) در نخستین جمعه ماه محرم، همزمان در ایران و بیش از ۴۵ کشور جهان برگزار می‌شود.

شیرخوارگان حسینی ملبس به لباس عاشقی در آغوش مادران خود در جای جای کشورمان برای رساندن پیام مظلومیت شش ماهه حسین (ع) و پیام حقانیت حسین (ع) به همه آزادگان دنیا، در کنار یکدیگر جمع می‌شدند. می‌آمدند تا با یکدیگر یک طفل شیرخوار طافت سه روز تشنه‌کامی را نندارند. صدای گریه و بی‌قراری‌شان دل‌های بی‌قرار عاشقان حسین را به کربلا می‌برد و تمام صحنه‌های نبرد حق و باطل، خیر و شر و سیاهی و سفیدی را پیش چشمان‌شان مجسم می‌کرد. می‌آمدند تا نخستین سرمشق‌های عاشقی را در آغوش مادر و در کنار دیگر عاشقان سید و سالار شهیدان تجربه کنند. می‌آمدند تا نخستین واژه‌های جاری بر زبانشان یا علی(ع) و یا حسین(ع) باشد و در مکتب عشق حسینی شاکردی کنند. سرهایشان را بلند می‌کردند تا فضای تازه‌ای را که در آن قرار گرفته‌اند شناسایی کنند و گاهی هم بی‌قرار می‌شدند و سرهایشان را بی‌قرانه به این سو و آن سو خم و راست می‌کردند. اما آمان از هنگامی که سفیدی گلوئی کوچکشان پدیدار می‌شد و روضه مجسم تیر سه شعبه و گلوئی شش ماهه را به تصویر می‌کشید. لباس‌ها و شالی‌های سبز متداول‌شکل یا لباس سفید سقایی بر قامت کوچکشان به مثابه لباس نوکری و کنیز خانان (ص) می‌درخشید. برخی هایشان سفیدپوش بودند و سفاهای کوچک مجالس امام حسین(ع) و سقایی کربلا می‌شدند. برخی دیگر قیای سبز عاشقی به تن می‌کردند تا نذر مادرانشان برای نوکری حضرت ابا عبدالله و یار و پاور حضرت موعود(عج) باشند.

حضور و وجود خیلی از این شیرخوارگان از نذری و عهدی میان مادران انسان با حضرت زهرا(س) و مولایمان امام حسین(ع) حکایت داشت. مادرانی که برای چشیدن لذت مابری به هر دری زده بودند به مطب هر پزشکی مراجعه کرده بودند به نتیجه نمی‌رسیدند اما با آوردن به در خانه‌ای که هیچ کس از آن نامید باز نمی‌گردد آنها هم حاجت‌روا شده بودند و حالا می‌آمدند تا فرزند حسینی‌شان را در قیام مهدی فاطمه کنند.

امسال ماه مه چیز فرق می‌کند. چند ماهی می‌شود و بیروسی عجیب و ناشناخته سر از ندای ما درآورده و همه ابعاد زندگی‌مان را تحت تأثیر قرار داده است. حدود ۲۲ میلیون نفر از مردم در سراسر دنیا گرفتار کرونا شده‌اند و نزدیک به ۸۰۰ هزار نفر از آنان جانانشان را بر اثر این بیماری از دست داده‌اند. ویروس تاجدار در تجمعات بیشتر خودنمایی می‌کند. بر خلاف تصورات اولیه درباره اینکه این ویروس کودکان را درگیر نمی‌کند، حالا بسیاری از کودکان و حتی نوزادان درگیر این بیماری شده‌اند و حتی جانانشان را از دست داده‌اند. به همین خاطر هم امسال برای نخستین بار بعد از ۱۷ سال متوالی برپایی همایش شیرخوارگان حسینی در سراسر کشور و بیش از ۴۵ نقطه جهان این تجمع به صورت مجازی برگزار شد و مادران و شیرخوارگانشان اگرچه برای پیشگیری از شیوع بیماری کرونا و ابتلا به این ویروس به صورت فیزیکی کنار یکدیگر جمع نشدند اما شاید امسال حسینی‌ترین تجمع قلوب مادران و شیرخوارگان حسینی‌شان در سراسر پهنه این کره خاکی اتفاق افتاده باشد. تجمعی مجازی که قلب‌های عاشقان حسین را به حقیقی‌ترین شکل ممکن کنار یکدیگر قرار داد و با حضور میلیون‌ها مادر و شیرخوار حسینی در این تجمع مجازی یک بار دیگر اثبات کرد عشق به حسین و مکتب حسینی مادران تعطیلی برادر نیست. مادران حسینی این بار شیرخوارگانشان را در آغوش گرفتند و رو به قبله عاشقی با شکستن بعد زمان و مکان همان عهد و پیمان عاشقانه را اجرا آوردند.

بعد با امام خوبی‌ها و وعده حق الهی، عهد با مهدی فاطمه برای آنکه فرزندان‌شان را حسینی و زینبی تربیت کنند و این عاشقان زاده را نذر قیامش کنند. اجتماع هر چند مجازی اما پرشور مادران و شیرخوارگان حسینی که توانست به خوبی نشان بدهد «این چرافی است که خاموش نگردد هرگز».

با قانون جدید تابعیت عملاً از خون مادر هم منتقل می‌شود چه برای بچه‌های زیر ۱۸ سال و چه برای بالای ۱۸ سال. این قانون اما موافقان و مخالفانی داشت. اگر چه هیچ‌کس مخالف هویت‌بخشی به فرزندان حاصل این ازدواج‌ها نبوده و نیست. حالا بنا شده مادران دارای فرزند از همسران غیرایرانی با مراجعه به سامانه اینترنتی اداره کل اتباع و مهاجران خارجی وزارت کشور (www.bafia.ir) و اعلام مشخصات خود برای دریافت شناسنامه فرزندان‌شان اقدام کنند.

صدور تابعیت سرزمین مادری

با ابلاغ و اجرای قانون جدید تابعیت، فرزندان مادران ایرانی و پدران غیرایرانی از این پس شمرده می‌شوند!

آمار فرزندان بی‌شناسنامه‌ای که از مادر ایرانی و پدر غیرایرانی متولد شده‌اند را هیچ‌کس به صورت دقیق نمی‌داند! این بچه‌ها جزو جمعیتی هستند که تاکنون شمرده نشده‌اند چرا که تولدشان در جایی ثبت نشده و اصلاً شناسنامه‌ای ندارند که بخواهند در جایی شمرده شوند. این بچه‌ها که اغلب از ازدواج دختران ایرانی ساکن در شهرهای مرزهای شرقی کشور با مردان

دریافت شناسنامه فرزندان‌شان اقدام کنند.

قانون برای گرفتن تابعیت سرزمین مادری

طرح یک فوریتی «اعطای تابعیت به فرزندان مادر ایرانی» شهریور ۹۸ به تصویب نمایندگان مجلس رسید. این طرح با هدف تعیین تکلیف تابعیت فرزندان با مادر ایرانی و پدر غیرایرانی حاصل از ازدواج شرعی (ثبت نشده) مردان خارجی با زنان ایرانی و مشکلات و تبعات این ازدواج‌ها تدوین شد. اما اوایل خردادماه امین‌نامه «اعطای تابعیت ایرانی به فرزندان حاصل از ازدواج زنان ایرانی با مردان خارجی» در هیئت دولت تصویب شد و بنا بر آن مصوبه مقرر شد فرزندان زنان ایرانی که به ۱۸ سالگی رسیدند حتی در صورت فوت یا طلاق مادر می‌توانند تابعیت ایرانی بگیرند. همچنین در یکی از بندهای این امین‌نامه آمده است: «این قانون فقط مشمول زنان ساکن داخل کشور نیست، بلکه زنان ایرانی که در خارج از کشور زندگی می‌کنند و در خارج ازدواج کرده‌اند می‌توانند برای فرزندان خود تابعیت بگیرند.»

امین‌نامه اصلاح قانون تابعیت

بین ابلاغ این قانون از سوی مجلس به دولت و تصویب امین‌نامه اجرایی آن چند ماهی فاصله افتاد. سرانجام هیئت وزیران نیز در جلسه‌ای در آخرین روز اردیبهشت امسال و در اجرای ماده واحده قانون اصلاح قانون تعیین تکلیف تابعیت فرزندان حاصل از ازدواج زنان ایرانی با مردان خارجی، امین‌نامه اجرایی نحوه اعطای تابعیت به افراد مشمول این قانون را تصویب کرد. بر اساس این امین‌نامه، ایرانی بودن مادر، ازدواج وی با مرد غیرایرانی و تعلق فرزند به مادر و حصول آن از ازدواج مذکور برای اعلام تابعیت فرزند توسط استانداری، ضروری است و ارائه اسناد و دلایل مربوط به این موارد به عهده متقاضی و احراز اصالت این موارد به عهده استاندارهای سراسر کشور است. همچنین قوت مادر، پدر یا فرزند و حجر این افراد، مانع درخواست اعلام تابعیت ایرانی برای فرزند، نیست و در صورت فوت مادر و نرسیدن فرزند به ۱۸ سالگی، دادستان شهرستان محل اقامت فرزند، پس از انجام تحقیقات و گردآوری مستندات و ادله، درخواست مورد نظر را به استانداری ارائه می‌کند. فرزند موضوع این قانون، پس از طی روند مقرر

ابلاغ و اجرای اصلاح قانون تعیین تکلیف تابعیت فرزندان حاصل از ازدواج زنان ایرانی با مردان خارجی، این بچه‌ها هم می‌توانند برای گرفتن شناسنامه ثبت نام کنند و تکلیف آنها روشن خواهد شد. مادران ایرانی دارای همسر غیرایرانی می‌توانند پس از ثبت نام در سامانه اعلامی از سوی وزارت کشور و طی مراحل لازم برای دریافت شناسنامه فرزندان‌شان با ادارات ثبت احوال مراجعه کنند.

در امین‌نامه و از زمان تأیید تابعیت ایرانی وی، از حقوق و تکالیف تبعه ایران، برخوردار است اما اجرای این امین‌نامه نیز چند ماهی طول کشید و سرانجام روز ۲۰ مرداد خبر آغاز ثبت نام این افراد در سامانه اعلام شد. این قانون اگرچه تکلیف ده‌ها یا شاید صدها هزار فرزند ناشی از ازدواج زنان ایرانی با مردان غیرایرانی و عموماً افغانستانی را روشن می‌کند اما اقامت مردان غیرایرانی دارای همسر ایرانی را تسهیل می‌کند و همین امتیاز می‌تواند دستمایه‌ای شود برای آنکه مردان غیرایرانی را ترغیب کند تا برای دریافت اقامت دائم در کشورمان به سراغ دخترکان فقیر مرزنشین بروند و با پرداخت پولی اندک به خانواده این دختران در عمل سرنوشت و آینده آنها را برای دریافت اقامت در کشورمان معامله کنند. از سوی دیگر اما هم‌اکنون بر اساس سرشماری که وزارت رفاه درباره مادران ایرانی دارای فرزند از پدران خارجی انجام داد، ۵۰ هزار زن با فرزندان دارای چنین شرایطی بودند و اغلب این افراد هم شوهراشان افغانستانی هستند. اگرچه در بین آنها مردان عراقی و حتی اروپایی هم وجود دارد.

نظر کارشناس

قید ازدواج شرعی مهم‌ترین اشکال لایحه جدید تابعیت است

توران ولی‌میراد فعال حوزه زنان درباره اصلاح قانون تابعیت به «جوان» می‌گوید: «من موافق به بچه‌های مادران ایرانی تابعیت بدهند ولی انتقادات زیادی به این قانون وارد است.» وی درباره دلایل مخالفت و انتقادش به قانون تابعیت تأکید می‌کند: «با این قانون اگر مردی خارجی به ایران بیاید و سه خطا هم انجام داده باشد؛ اول ورود غیرقانونی، دوم ازدواج غیرقانونی و سوم اقامت جایزه هم داده می‌شود و به او اقامت دائم می‌دهند!» ولی‌میراد معتقد است در واقع باید تکلیف بچه را مشخص کنند نه اینکه به پدرش هم امتیاز بدهند آن هم در شرایطی که ما پیش از این هم برای این قضیه قانون داشتیم. به گفته وی هر بچه‌ای که به دنیا می‌آید طبق قانون قبلی تابعیت پدرش را دارد. حالا اگر این قانون به درستی اجرا می‌شد یا اشکالاتی وجود داشت می‌توانستند با امین‌نامه‌هایی این اشکالات را رفع کنند و ما نیازی به قانون جدید نداشتیم. ولی‌میراد بیان اینکه در همه جای دنیا وقتی می‌خواهند به فردی اقامت دائم بدهند باید از مراحل گوناگونی عبور کند و بررسی‌های مختلفی صورت بگیرد تا معلوم شود به وی اجازه اقامت دائم می‌دهند یا نه، می‌افزاید: «در مجلس دهم قانونی تصویب شد که طبق آن ما به تمام دنیا اعلام کردیم اگر می‌خواهید اجازه اقامت دائم در ایران را بگیرید کافی است با یک زن یا دختر ایرانی ازدواج شرعی داشته باشید و هیچ جای دنیا به این راحتی

قانون تابعیت نمی‌دهند.» به گفته وی پیش از این ما برای ازدواج مرد غیرایرانی با زن ایرانی قانون داشتیم و این قانون شرایطی را برای این ازدواج تعیین کرده بود و استعلامات مختلفی وجود داشت که مردان غیرایرانی باید آنها را انجام می‌دادند و در نهایت دولت از زنانی که با این مردان ازدواج می‌کنند در ارتباط با زنان ایرانی به ضرر زنان شده است، ولی مراد در این باره با اشاره به مسائل متعددی که در ازدواج مورد توجه قرار دارد، می‌افزاید: «به طور مثال نفقه با مرد است یا اگر زن ایرانی با مرد غیرایرانی ازدواج کند و از ایران برود و بخواد دوباره به کشور برگردد مورد حمایت قانون است اما در قانون جدید همه حمایت‌های قبلی از زنان با آوردن کلمه «نکاح شرعی» از بین رفته است.»

به گفته این فعال حوزه زنان اگر یک زن ایرانی با یک مرد غیرایرانی ازدواج کند و از ایران برود و تابعیتش هم به تبع تابعیت همسرش تغییر کند تمام دارایی‌های غیرمنقولش را هم از دست می‌دهد و اگر در کشور مقصد طلاقش دهند رها می‌شود، در حالی که قبلاً دولت از این زنان حمایت می‌کرد و موظف بود آنها را به کشور برگرداند اما با گنجاندن بحث نکاح شرعی همه چیز به هم ریخته است.

مراقب باشیم از دواج اتباع خارجی با زنان ایرانی باب نشود

صدور شناسنامه برای کودکانی که شناسنامه‌ای نداشتند و تکلیف تابعیت‌شان روشن نبود، کار مهمی است اما باید توجه داشت که ممکن است این کار منجر به شکل‌گیری سوءاستفاده‌هایی هم شود. به این معنا که ازدواج اتباع خارجی با زنان ایرانی به گونه‌ای باب شود که اتباع بیگانه بعد از ازدواج با زنان ایرانی صاحب فرزند شوند و مادر و فرزند را تنها بگذارند. در بسیاری از موارد مشاهده شده که این ازدواج‌ها به رغم شرعی بودن در دفترخانه ثبت نمی‌شود و به همین خاطر تعهد و ضمانت اجرایی ندارد. بنابراین برخی از اتباع بعد از ازدواج با زنان ایرانی، این زنان را به همراه فرزندان‌شان رها می‌کنند. این زنان که اغلب از اقشار ضعیف و در مناطق محروم هستند در ضمیمه مالی شدیدی قرار می‌گیرند. بنابراین باید به مسئله اعطای تابعیت از این زاویه نیز نگاه کنیم و نباید بگذاریم به همین سادگی شاهد ابتوه فرزندان حاصل از ازدواج اتباع خارجی و مادران ایرانی باشیم که پدران‌شان خانواده‌شان را ترک کرده‌اند. بلکه باید به موازاتی که برای این افراد شناسنامه صادر می‌کنیم، برای پیشگیری از افزایش این بچه‌ها و روند شدن این ماجرا هم فکری بکنیم. اغلب این ازدواج‌ها با مردان افغانستانی صورت می‌گیرد و در استان‌های سیستان و بلوچستان، خراسان جنوبی، کرمان و مرکز استان خراسان رضوی به دلیل مجاورت با کشورهای افغانستان و پاکستان، فرزندان اتباع دارای مداران ایرانی بیشتر دیده می‌شود. از این رو باید تمهیداتی اندیشیده شود و سختگیری‌های بیشتری اعمال شود تا یک زن ایرانی صرفاً به دلیل ازدواج با اتباع همراه فرزندش تنها نماند.

عبدالصمد خرماهی، حقوقدان